

Tilburg University

Rondom het jeugdwerkloosheids congres te Nijmegen

de Quay, J.E.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1936

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
de Quay, J. E. (1936). Rondom het jeugdwerkloosheids congres te Nijmegen. *Maandschrift Economie*, 1(4), 189-198.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Rondom het Jeugdwerkloosheids Congres te Nijmegen

door
Prof. Dr. J. E. DE QUAY

Op 18 October j.l. wijdde de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid een congres aan het vraagstuk van de jeugdwerkloosheid, meer in het bijzonder aan de maatregelen, die genomen kunnen worden om werkgelegenheid ten behoeve van jeugdige werkkrachten te bevorderen.

Drie dagen later kwamen op de roepstem van de Nationale R. K. Commissie voor Jeugd-werkloozenzorg honderden belangstellenden te Nijmegen bijeen eveneens om de „Jeugdwerkloosheidsproblemen” aan de hand van uitvoerige en goed doorwerkte prae-adviezen te behandelen.

Zij die dit laatste congres hebben bijgewoond, zullen voor een deel onbevredigd naar huis zijn gegaan en wellicht bevangen zijn door de gedachte, dat ten aanzien van de bestrijdingsmiddelen een groote verdeeldheid van meening bestaat. De leiding van het congres was hieraan voor een deel schuldig, zij het alleen al, doordat zij 24 debaters in de gelegenheid stelde hun gedachten over de uitvoerige prae-adviezen uit te spreken en daarbij toeliet, dat de eerste debaters een half uur van den kostbaren tijd in beslag namen en soms geheel buiten het onderwerp om tot een soort predicatie over gingen.

Het gevolg hiervan was, dat tegen het einde een snelheidsrit ontstond en de debaters met opmerkingen van 5 minuten moesten volstaan. Het ware juister geweest, indien men het aantal sprekers had ingekrompen en deze enkelingen in de gelegenheid had gesteld eenige gezonde gedachten te ontwikkelen.

Anderzijds dient te worden erkend, dat de indruk van verdeeldheid — die door sommige debaters ter vergadering werd geconstateerd — ook voor een deel te wijten was aan de personen, die aan deze gedachtenwisseling deelnamen. Want een toehoorder kon zich moeilijk onttrekken aan de indruk, dat vele sprekers, om ook eens een

eigen geluid te laten hooren en om blijk te geven van eigen critischen zin, vaak een aanval richtten tegen een onderdeel der prae-adviezen en dit met zulk een uitvoerigheid en met zulk een overvloed van argumenten, dat zij meer belang schenen te stellen in dat wat verdeelt, dan in dat wat samenbindt.

En zoo komt het mij wenschelijk voor om in het kort er op te wijzen, dat op het genoemde congres te Nijmegen een veel grootere eensgezindheid bestond dan uit de manifestaties van dezen dag mocht blijken. Wie door de vele discussies en opmerkingen heen nog in staat was de inhoud van de prae-adviezen juist te bezien, zal het duidelijk zijn, dat er inderdaad veel en belangrijke punten van overeenstemming bij de verschillende prae-adviseurs te vinden waren, meer zelfs dan men meestal op een congres treft. Om eenige punten te noemen, die men in verscheidene prae-adviezen aantreft en die in de andere prae-adviezen niet weersproken worden, zou ik willen noemen:

- 1e. de vervroegde pensionneering of wachtgeldregeling voor personen, die een bepaalde leeftijdsgrens hebben bereikt;
- 2e. het verhoogen van de leeftijdsgrens, waarop jeugdige personen in de bedrijven te werk mogen worden gesteld;
- 3e. de verbetering van het voortgezette onderwijs en vooral van het beroepsonderwijs;
- 4e. de verkorting van de werktijd;
- 5e. de vervanging van vrouwelijke door mannelijke arbeidskrachten;
- 6e. de wering van buitenlandsche werkkrachten;
- 7e. de regeling van een verder door te voeren mechaniseering;
- 8e. het bevorderen van de arbeid in de werkkampen.

Begrijpelijkerwijs ontwikkelden de acht prae-adviseurs, die allen over een belangrijk onderdeel van het terrein heenstrekten, vooral ten aanzien der practische oplossingsmogelijkheden verschillende gedachten. Een overeenstem-

ming als deze toont echter overduidelijk aan, dat er ten aanzien van de hoofdproblemen inderdaad van eensgezindheid sprake is.

Indien men de prae-adviezen van de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid in de vergelijking betreft, blijft deze opvatting onveranderd. Dit kan zelfs gezegd worden ten aanzien van de uiteenzetting van den Heer Detiger, die zeker het meest afwijkend standpunt innam. Wel twijfelt hij aan alle aanbevolen middelen, doch uit zijn prae-advies spreekt de toon van den geneesheer, die in consult geroepen, weinig vertrouwen meer heeft in de door andere diagnostici aanbevolen geneesmiddelen. Voor hem is alleen een verbetering te verwachten, wanneer de patient een tijd de bergen ingaat en volkomen verandering van lucht krijgt. Alle overige prae-adviseurs zijn klaarblijkelijk van de veronderstelling uitgegaan, dat de zieke niet voldoende kapitaalkrachtig was om dergelijke geneesmethode te betalen. Wanneer men hen gevraagd had of ook zij een wijziging van de algeheele economische politiek hier te lande niet als een primaire voorwaarde beschouwden, dan zouden verscheidene zeker ook bevestigend hebben geknikt.

Het zou ondoenlijk zijn om in deze korte aantekeningen de vele opmerkingen van het Nijmeegsche congres nog nader te beschouwen, al verdienen zeker enkele een nadere bespreking. Op één opmerking zou ik wat dieper willen ingaan n.l. op die van Mej. Romme, die sprekend namens de R. K. Vrouwenbond in Nederland, haar aanval richtte tegen de verschillende prae-adviseurs, die met meer of minder klem de vervanging van vrouwelijke door mannelijke arbeidskrachten hadden aanbevolen. Mej. Romme wees er op, dat een belangrijk gedeelte van de vrouwen, ongeveer 20 %, ongehuwd bleef, dat deze personen gedurende hun leven, en zeker in de latere jaren, in eigen onderhoud zouden moeten voorzien, dat dus voor deze personen een bestaansmogelijkheid moest worden geschapen en dat het daarom onjuist was de vrouw uit het beroepsleven te bannen. Dit te meer, omdat men te voren moeilijk zeggen kan, wie door een huwelijk een andere bestemming vinden zal en wie niet.

Tijdens de pauze van het congres bleek reeds, dat de goed geformuleerde opmerking van Mej. Romme en de vermelding van het percentage van 20 % inderdaad bij verscheidene personen indruk had gemaakt.

De Heer van der Putt, die in zijn prae-advies het sterkste voor de vervanging was opgekomen, wees er in zijn antwoord reeds op, dat de strijd vooral ging tegen de meisjes, die in de fabrieken werkzaam waren, dat deze meisjes beter dan de 40.000 Duitsche dienstboden, in de huiselijke beroepen konden worden ingeschakeld en dat er tenslotte nog verschillende beroepen overbleven, die steeds door vrouwelijke arbeidskrachten verricht moeten worden.

Het is wellicht van belang hieraan nog eenige opmerkingen en cijfers toe te voegen.

Allereerst moet men het door Mej. Romme genoemde cijfer eens wat nader bezien, temeer omdat niet werd vermeld op welke wijze dit cijfer was samengesteld.

Wanneer men volgens de volkstelling van 1930 de vrouwen van 25 t.m. 64 jaar neemt, dan blijkt dat van deze categorie 22 % ongehuwd is, in totaal 327.203, terwijl nog 7 % (103.775) gehuwd zijn geweest.

Daarbij mag men echter wel in aanmerking nemen dat de huwbare leeftijd mede door de crisis-omstandigheden naar achteren is verschoven, hetgeen blijkt uit de cijfers van 25 t.m. 29 jaar.

Hiervan zijn nog 40 % (108.664) ongehuwd. Indien men derhalve de groep ongehuwd van 30 t.m. 64 jaar neemt, dan zou het percentage van 22 op 17 komen.

Rekent men de vrouwen „gehuwd geweest” er bij, dan stijgt het totaal percentage weer iets boven de 20.

Ten laatste zou het juist zijn de vrouwelijke religieuzen die meerendeels een typisch vrouwelijk beroep uitoefenen en die niet als losstaande personen in eigen levensonderhoud moeten voorzien, hier buiten beschouwing te laten. De beroepstelling verschaft dienaangaande geen gegevens, doch als men het percentage van de beroepstelling van 1920 aanhoudt, dan blijkt deze groep in de leeftijds-

klasse 25 t.m. 64 jaar 4.36 % (18.806) uit te maken van de „ongehuwd” en „gehuwd geweest” categorie.

In elk geval blijkt hier wel uit, dat de genoemde 20 % ten naastenbij juist zijn. — De vraag van de R. K. Vrouwenbond is dus redelijk.

Maar even redelijk blijft de vraag naar „vervanging” zooals uit het antwoord van den heer van der Putt reeds bleek.

Het gaat vooral tegen de vrouwelijke *fabrieksarbeid*; men wil de vrouw als zij een beroep moet uitoefenen op de typisch vrouwelijke plaatsen brengen. Wanneer zij zich in het algemeen daartoe beperkt, dan zal er een juistere verhouding ontstaan.

De meisjes, die thans een beroep uitoefenen, zijn voor een belangrijk deel ondergebracht in de fabrieken en werkplaatsen en zij zijn daar vooral gewilde werkkrachten, omdat de lagere loonen de productiekosten drukken. Ook al betaalt men de jongens evenveel als de meisjes, hetgeen heden geen uitzondering is, dan nog prefereert men vaak de meisjes, omdat de jongen als volwassene blijft zitten en duurder wordt en het meisje vanzelf verdwijnt. En als zij niet vanzelf gaat, wordt zij of ontslagen of blijft op een veel lager loon staan. Onderstaande cijfers die ons op verzoek bereidwillig werden verstrekt, toonen deze verhoudingen overduidelijk aan.

Zij hebben betrekking op het vrouwelijk personeel werkzaam bij:

- 1e. Nederl. R. K. Vereen. van Werkgevers in de Textielnijverheid (omvattende 44 leden, 55 fabrieken);
- 2e. Vereeniging van Tilburgsche Fabrikanten van Wol-len Stoffen;
- 3e. Federatie van Nederlandsche Schoenfabrikanten (omvattende 52 van de pl.m. 70 leden);
- 4e. N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken;
- 5e. Algemeene Kunstzijde Unie N.V. (Arnhem en Ede);
- 6e. N.V. Hollandsche Kunstzijde Industrie;
- 7e. N.V. Kunstzijde-Spinnerij NYMA;
- 8e. N.V. Stoom Chocolate en Cacaofabriek „Kwatta”.

De keuze van deze bedrijven is vrij willekeurig. Wij deden slechts een greep uit de verschillende grootbedrijven, en daar wij van enkele belangrijke lichamen geen antwoord binnen kregen, is de samenstelling ook wel eenigszins eenzijdig te noemen. — Zij, die ons de cijfers verstrekten, zeggen wij van deze plaats onzen oprechten dank. —

In elk geval zijn er bedrijven bij, die overwegend met vrouwelijke arbeidskrachten werken en andere, waarbij mannen de meerderheid vormen. Ofschoon het niet mogelijk is de verhoudingen tusschen het aantal mannelijke en vrouwelijke arbeidskrachten in de hier genoemde ondernemingen juist aan te geven, mag op grond van de wel ter beschikking staande cijfers, aangevuld door op ervaring berustende taxaties, worden aangenomen, dat in de genoemde groepen ongeveer $\frac{2}{3}$ der arbeidskrachten uit mannen bestaat en $\frac{1}{3}$ uit vrouwen.

Vrouwelijk personeel in bovengenoemde bedrijven werkzaam in November 1935, ingedeeld naar leeftijdsklasse.

Leeftijd	Aantal	Percentage
Beneden 20 jaar	4615	44.7
20—25 jaar	3738	36.3
25—30 jaar	1305	12.6
30—40 jaar	481	4.6
40 jaar en ouder	183	1.8
Totaal	10.322 *	100

* Van dit aantal zijn 142 gehuwd.

Bovengenoemde tabel geeft duidelijk aan, dat vrouwelijke fabrieksarbeid boven de 30 jaar naar verhouding weinig voorkomt. Voor de hier getelde 10.322 arbeidskrachten zijn slechts 664 of 6.4 % boven den genoemden leeftijd.

Deze oudere vrouwelijke arbeidskrachten verrichten dan nog voor een groot gedeelte administratieve arbeid, of bezetten de toezichthoudende functies.

Indien men deze personen dan ook plaatst naast de als arbeidster aangestelden, dan ziet men een vrij belangrijke stijging van den gemiddelden leeftijd.

Daar bij de door ons ontvangen opgave niet alle de onderscheiding tusschen fabrieksarbeidster eenerzijds en administratief en toezichthoudend personeel anderzijds werd aangebracht, is het niet mogelijk deze onderscheiding voor de 10.322 arbeidskrachten aan te brengen.

In de volgende tabel wordt derhalve de splitsing tusschen deze 2 groepen aangebracht, alleen voor die bedrijven, die deze opgave verstrekten.

De verhoudingscijfers, die wij hier geven, hebben betrekking op 5084 arbeidsters en 602 leden van het administratief- en toezichthoudend personeel. De hoogere gemiddelde leeftijd van de laatste groep blijkt duidelijk uit deze cijfers.

Leeftijd	AARD VAN BEROEP	
	Aantal fabriekspersoneel in pCt.	Aantal administratief en toezichthoudend personeel in pCt.
beneden 20 jaar	37	6
20—25 jaar	41	31
25—30 jaar	15	35
30—40 jaar	6	22
40 jaar en ouder	1	6
Totaal	100	100

Uit deze gegevens blijkt dus wel, dat in het algemeen het streven bestaat om de vrouwelijke arbeidskrachten niet langer dan tot haar 30ste jaar in de werkplaatsen en fabrieken te handhaven. Indien zij dan niet uit zichzelf vertrokken zijn, wordt er van werkgeverszijde op aange drongen, haar door jongere krachten te vervangen; alleen de beste zullen zij overhouden voor de toezichthoudende functies. Van de zijde der arbeidsters zal hiertegen in het algemeen geen verzet rijzen, omdat het als een natuurlijk verschijnsel wordt aanvaard.

De vrouw, die in het algemeen in de fabriek gemakkelijker te leiden zal zijn dan de man, zal ook tegen deze maatregel niet opkomen. Zij zal zich trouwens voor het fabriekswerk te oud gaan voelen en een uitweg zoeken in de meer huishoudelijke beroepen.

Dat van werkgeverszijde een zekere druk wordt uitge-

oefend op het verloop van de vrouwelijke arbeidskrachten, dat m.a.w. de vrouw op betrekkelijk jeugdigen leeftijd, ook als zij een administratieve functie bekleed, de particuliere onderneming verlaat, blijkt uit de onderstaande tabel, die een overzicht geeft van de samenstelling van het vrouwelijk personeel bij het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, waar dit personeel door de aangegane verbintenis een langduriger dienstverband verzekerd is.

Vrouwelijke Arbeidskrachten in dienst bij het Staatsbedrijf P. T. T. in Nov. 1935, ingedeeld naar leeftijdsklasse en takken van dienst.

Leeftijd	Hoofd- bestuur	Postcheque en Girodienst	Kantoor dienst Techn. dienst en Mag. v. Postzeg.	Telefonisten en Hulp- telefonisten	Totaal aantal	0/0
beneden 20 jaar	38	176	27	12	241	6
20—25 jaar	202	282	483	277	967	24
25—30 jaar	66	169	571	430	806	20
30—40 jaar	33	166	1132	726	1331	33
40 jaar en ouder	38	33	609	351	680	17
Totaal	379	826	2822	1796	4025	100

1) De telefonisten zijn ook ondergebracht in de groep: „Kantoor dienst, Techn. dienst en Mag. van Postzegels.

2) Van dit aantal zijn 71 gehuwd en 60 gehuwd geweest; zij zijn allen ouder dan 30 jaar.

Wellicht is tengevolge der rationalisatie in de laatste jaren weinig nieuw personeel bij de P.T.T. in dienst getreden, maar de geringere behoefte aan werkkrachten geldt zeker in even sterke mate nog voor de particuliere bedrijven, zoo niet ingevolge de rationalisatie, dan toch door de geringere productie en afzet. En de conclusie lijkt dan ook gerechtvaardigd, dat de particuliere ondernemingen in het algemeen de vrouwelijke arbeidskrachten tot ongeveer 30-jarigen leeftijd in dienst houden om haar dan — vrijwillig of met een zekere druk — te doen plaats maken voor jongeren.

En al is de R. K. Vrouwenbond in haar recht, als zij een plaats en een bestaansmogelijkheid opeischt voor de

inderdaad omvangrijke groep van meisjes, die ongehuwd blijven, toch toonen deze gegevens, dat die plaatsen niet gezocht moeten worden in de fabrieken, waar zij toch verdwijnen op een leeftijd, waarop zij als zelfstandig persoon in eigen onderhoud zouden moeten voorzien.

De vraag naar vervanging van vrouwelijke door manlijke arbeidskrachten, mits met kennis van zaken en met een beperking tot fabrieken en werkplaatsen toegepast, lijkt dan ook niet in strijd met de vraag door Mej. Romme gesteld.

Nog één opmerking. Het geheele congres ademde de geest van „spoedig ingrijpen”. En als men dan de overeenstemming beschouwt, die in de van vele zijden aanbevolen middelen tot uitdrukking komt, dan zullen velen zich wellicht afvragen, waarom er dan eigenlijk zoo weinig gebeurt.

Is het niet, omdat men volkomen bewust geen maatregelen wil nemen; omdat men de homoeopathische geneeswijze wil toepassen, waarbij men tegen een kwaal als geneesmiddel aanwendt, dat wat bij een gezonde juist de ziekte zou veroorzaken.

Ligt aan het uitblijven van een „spoedig ingrijpen” niet de gedachte ten grondslag, dat de werkloosheid een crisis verschijnsel is, waarbij elke wijziging in het economisch organisme wordt ontkend, waarbij dus ook alleen heil wordt verwacht van verdere rationalisatie, loonsverlaging en vrijhandel; homoeopathisch, omdat de werkloosheid eerst nog meer zal moeten toenemen vóór men aan de genezing toe is.

Het raakt de grondslagen van de economische opvattingen en het daaruit groeiend economisch regeeringsbeleid. In het licht van deze opvatting zijn de maatregelen, die hier en daar zijn genomen en voorgesteld, voortgesproten uit medelijden,... maar inconsequent.

Ik verwacht dan ook van deze congressen, naast eenige nieuwe pleistertjes en spalkjes (zooals b.v. een om psychische redenen overigens zeer te waardeeren activiteit voor werkkampen) weinig succes. Eerst zal de strijd ten

aanzien van het economisch beleid beslecht moeten zijn; zoolang dit niet is gebeurd, zullen wij ten aanzien van de werkloosheidsbestrijding wel blijven voortkwakkelen. Aan rijp beraad zal het ook hier bij het Nederlandsche volk wel niet ontbreken; hopelijk ook niet aan wat „spoed”.